

वा त पद्मावता देवी तर्हि पुष्पी परिभजते । ये तु
गर्भाङ्कुराः सारास्तां दिव्यान् पर्वतान् रिहः । हिम-
वन्तश्च मेरुश्च नीलं निषधमेव च । कैलाशं क्रौञ्चवन्तश्च
तथाऽहि गन्धमादनम् । पुष्पं त्रिशिरं चैव कालं
अम्बरमेव च । उदयश्च गिरिचैत्रं विष्णुवन्तश्च पर्व-
तम् । एते देवगणानाञ्च विद्वानाञ्च महात्मनाम् ।
आम्बवाः सर्वभूतानां पुण्याः कामयुजोऽहम् । एतेषा-
मन्तरो देशो जम्बूद्वीप इति स्मृतः । जम्बूद्वीपश्च
संख्यानं वायुिका यत्नं कुर्वते । गर्भाङ्गतः जनेत् तोयं
देवास्तत्सरोपमम् । दिव्यतीर्थशतापाङ्गुला दिव्याः
सरितः स्मृताः । जाम्बेतानि तु पद्मस्य जेशराणि जप-
न्ततः । असंख्याता पृथिव्यान्तु सर्वे ते धातुपर्वताः ।
यानि पद्मस्य पत्ताणि भूरीण्डूर्ध्वं नराधिप ! । ते
दुर्गमाः जैनविदा स्तूपदेशा विकल्पिताः । यावधः
प्रद्युपत्ताणि निवासार्थं विभागयः । देवानासुरगा-
णाञ्च पातालं तन्महात्मनाम् । तेषामयोगतं यत्तदुद-
बेहभिर्भक्षितम् । महापातककर्मणो भज्यन्ते यत्न मा-
नसाः । पद्मस्थाने कुत्र यत्तदेकार्णवजलं महत् ।
लोकास्ते दिव्यं रुक्मातामसारो जलसागराः । एष
भारायणस्याखो महापुष्करधन्वनः । प्रादुर्भावोऽव्यय-
आकाशाधरा पुष्करसंज्ञितः । एतस्मात् कारणात् तज्ज्यैः
पुराणैः परमविभिः । वायुिकैर्दृष्टार्थैर्यत्ते पद्मविधिः
स्मृतः । एवं भगवता पद्मविधया परया विधिः ।
पर्वतानां नदीनाञ्च देशानाञ्च विनिर्मितः । विमुक्तया
आमृतिप्रभावाः तन्मात्रो योगिदशोऽनितद्युतिः । स्वयं
स्वयम्भूः स्वयमेव प्रकटः जगन्नाथं पद्मनिधिं महाधर्ये'
अरिः २०२ अ० ।

पुष्करमालिन् त्रि० पुष्करमासा+मालिन् इति । १ पद्ममासा-
युक्ते स्थिता करीषु । २ हिमवन्तकल्याणदेवभर्तृरि पु०
मासे पु० २१३० ।

पुष्करसूक्तं न० पुष्करनिधेयं सूक्तम् । १ कुटीरमे राजनि० ।

३ ग० । २ पद्मपूजे च कार्यं क० । तत्रार्थे त्रिका० ।

पुष्करनी(वी)ज न० ३८० । पद्मनीजे ।

पुष्करशायिका स्त्री सङ्घर्षारिक्तलभेदे सुवे सुसुतः ।

पुष्करशिका पुष्करस्य शिका जटेय । पुष्करपूजे राजनि० ।

पुष्करभट्टाण्डि ।

पुष्करसद् त्रि० पुष्करे षोडशे रुद्र-क्षिप् । १ पद्मशायिनि ।

भोजनपर्वतर्षभेदे पु० तत्तु गोलापत्यसू साङ्गान् । २ ग०

अनुश्रुतिना० द्विपदद्विभिः योष्करादि तदप्यर्थे ए'रदी ।
ततो युनि फल् योष्करादायन नदीये युनिव्यपत्ये वक्तुं
त यथो ज्ञानां कुक् ।

पुष्करसागर पु० पुष्करं सागर इव । १ कुटीरमे मेरुसू पु० ।

पुष्करसाद् पु० पुष्करं पद्मं षोडशे रुद्रायति धातुना-
भनेकार्णवात् रुद्र-मन्त्रेण च यत् उपा० २०० । कर्मस्यार्थे
पक्षिभेदे यजु० २४२ ।

पुष्करस्थपति पु० महादेवे भा० आहु० १७ अ० ।

पुष्करस्त्रिजं स्त्री ३८० । १ पद्मसाधायाम् । पुष्करस्यै स्त्रिजं
यत् । २ पुष्करमासायुक्ते त्रि० २ चक्षिनीकुमारयोः ३०
द्वि० अ० । यजु० २३२ ।

पुष्कराक्ष पु० पुष्करमिवाक्ष यत्न पञ्चमा० । १ पद्मसंज्ञ-
नेने स्त्रियां ङीष् । २ विष्णौ पु० "पुष्कराक्षो महाधन्वः"
"पुष्कराक्षो महात्मनाः" इति च विष्णु पु० । "पुष्कर"
हृदयपुण्डरीकमध्नीति व्याप्नोति अक्ष-उपा० २०० अ० ।
हृदयपुण्डरीकव्यापितत्वा तस्य तत्वात्मस्य व्युत्पत्तिभेदाद्
नामद्वयम् ।

पुष्कराक्ष्य पु० पुष्करस्य पद्मसाक्षा आख्या यत्न । पद्म-
व्यवनामके श्वारसे अक्षरः । पुष्कराक्ष्ये शकुनीयो
राजनि० । [सूत्रे कुटीरमे मेरुसू पु०]

पुष्कराक्षि ज न० पुष्कराक्षिरिव जायते जन-ड । पुष्कर-
पुष्करादि पु० "पुष्करादित्यो देवे" या० देवे गन्धे भावर्णे
इतिप्रत्ययनिमित्ते प्रत्यगर्थे ल च गणः या० ग०
उक्तो यथा "पुष्कर पद्म उत्तमं तन्मात्रं कुसुदं नहु
कपित्थं विषं सृष्ट्वाभ कर्दमं शाङ्खं विगुहं करीषं
शिरीषं यथाय प्रवाहं हिरण्यं कैरवं कङ्काकं तट
तरङ्गं पङ्कजं शरीजं राक्षीषं मालीकं शरोरुहं सुतकं
चरविन्दं अम्बोजं अक्षं कर्मणं पयसं"

पुष्कराक्षि पु० पुष्करस्ये गनेपौत्रे नपौत्रे भाग० २१२ । १२

पुष्करावती स्त्री पुष्कराणि सन्त्यतः सत्पुं लङ् वः दीर्घः ।
नदीभेदे ।

पुष्करावर्त्तक पु० पुष्करं जलमावर्त्तयति आ+वर्त्त-चिच्-
अण् उपा० । मेधाधिपभेदे "पुष्करावर्त्तका नाम ते
मेधाः पञ्चधावाः । संयोगाहावुगोच्छिन्नाः पर्वतानां
महौजसाम् । कामगानां प्रवृत्तानां लोभानां शिवविष्णु
ताम् । पुष्करा नाम ते मेधा दृढतकोयमह्वराः । पुष्क-
रावर्त्तकास्तेन कारणेनेह शब्दिताः" विष्णु पु० । भीमो
भीमसेनश्च उत्तरपदकोपे पुष्करोऽयम् ३०३३ अ० दृश्यम् ।